

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΦΩΤΙΟΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Όμ. Καθηγητῆ Θεολογικῆς Σχολῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ὁ γέροντας Φώτιος

(1933-2013)



Ἐπιμέλεια ἔκδοσης:
Βασίλης Ἀργυριάδης

Ἐν πλω̄

© Ίερά Μονή Δαμάστας

Ἐν πλῶ

Κολοκοτρώνη 49, Ἀθήνα 105 60

Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238

e-mail: info@enploeditions.gr

www.enploeditions.gr

www.facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ ἔκδοση: Ἀπρίλιος 2017

ISBN: 978-960-9550-99-4

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
Φθιώτιδος κ.κ. Νικολάου

~13~

Πρόλογος τοῦ συγγραφέα

~17~

Παιδικά χρόνια

~21~

Μαθητής Γυμνασίου-Λυκείου

~25~

Πτυχιούχος τῆς Νομικῆς καί δικαστικός

~29~

Ὁ Ὅσιος Πορφύριος καί ὁ π. Φώτιος

~31~

Προετοιμασίες γιά τή μοναστική ζωή
καί τήν ἱερωσύνη

~35~

Ἡ μοναχική κουρά
καί οἱ χειροτονίες τοῦ π. Φωτίου

~37~

Ἐγκατάσταση στό κελλί τοῦ Ἁγίου Δημητρίου
στήν Κερασιά τοῦ Ἁγίου Ὄρους
~45~

Ἡ ζωή τοῦ π. Φωτίου στήν Κερασιά
~51~

Ἡ διακονία τοῦ π. Φωτίου
στήν περιοχή τῆς Ἀργοναυπλίας
~57~

Ὁ π. Φώτιος στόν Ἅγιο Νικόλαο
Καλλισίων Πεντέλης
~61~

Τό λειτουργικό ἔργο
τοῦ π. Φωτίου στά Καλλίσια
~63~

Ὁ π. Φώτιος ὡς πνευματικός
στά Καλλίσια
~67~

Ἐπιστροφή στήν Κερασιά
καί ἐπάνοδος στήν Ἀττική
~73~

Ἐγκατάσταση στήν Ἱερά Μονή Δαμάστας
~77~

Ἡ διακονία τοῦ π. Φωτίου στή Δαμάστα
~81~

Πυρήνας ζωντανῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος
~93~

Ἡ ἀσθένεια καί ἡ ὀσιακή κοίμησις τοῦ Γέροντος
~95~

Τρισάγιο στή Δαμάστα
Κηδεῖα καί ἐνταφιασμός στήν Κερασιά
~105~

Παράρτημα Α΄
Ἀνθολόγιο κηρυγμάτων Γέροντος Φωτίου
~113~

Σημειώσεις
~227~

Παράρτημα Β΄
Φωτογραφίες
~231~

Τό παρόν βιβλίό ἀφιερώνεται
εἰς τήν Αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιότητα,
τόν Σεπτόν Ἀρχιεπίσκοπον
Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης
καί Οἰκουμενικόν Πατριάρχην
κ.κ. Βαρθολομαῖον
διά τήν συμπλήρωσιν εὐλογημένης
ἀπό τόν Θεόν εἰκοσιπενταετίας
ἀκτινοβόλου Πατριαρχικῆς Διακονίας Αὐτοῦ
καί προβολῆς ἀπό Αὐτόν τῆς Ὁρθοδοξίας
εἰς ὁλόκληρον τήν Χριστιανικήν Οἰκουμένην.

Πρόλογος Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φθιώτιδος κ.κ. Νικολάου

Δέν ἦταν δυνατόν νά γραφεῖ ἀκριβέστερη καί ὠφελιμώτερη βιογραφία διά τόν μακαριστό Γέροντα Ἱερομόναχο π. Φώτιο τόν Κερασιώτη ἀπό τήν ἀνά χειρας, τήν ὁποία συνέγραψε ὁ πολυγραφώτατος Πανεπιστημιακός Καθηγητής κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου.

Ἡ ἐγκυρότητά της ὀφείλεται ἀφ' ἑνός μὲν εἰς τό συγγραφικό ταλέντο τοῦ συντάκτου καί ἀφ' ἑτέρου εἰς τήν στενήν πνευματική σχέση τήν ὁποία ἐπί πολλά χρόνια διατηροῦσε μέ τόν ἀγιασμένο Γέροντα, ὥστε νά γνωρίζει λεπτομερῶς τά τοῦ βίου του, τά ὁποία καί καταγράφει μετά σεβασμοῦ.

Ἡ Ἱερά Μονή τῆς Παναγίας Δαμάστας εἶχε τήν μεγάλη εὐλογία μέ τήν ὀλόθυμη εὐχή μας νά περιθάλπει τόν ἀείμνηστο Γέροντα εἰς τά τελευταῖα δεκαπέντε χρόνια τῆς ζωῆς του καί πολλά νά ὠφεληθεῖ ἀπό τήν παρουσία του, τή συμμετοχή του στή λειτουργική ζωή, τίς διδαχές του καί τήν ὅλη προσφορά του πρὸς τήν Ἱερά Ἀδελφότη-

τα και τούς πολυαρίθμους προσκυνητές, οί οποίοι καθημερινῶς κατέφθαναν εἰς τήν Ἱερά Μονή διά νά ἐναποθέσουν εἰς τό ἐπιτραχήλιό του τήν ψυχή τους. Ἐπί τῶν ἡμερῶν του ἡ Παναγία Δαμάστα ἀλλάξε πνευματική ὄψη χάρι στό παράδειγμα καί τήν πνευματική ἀκτινοβολία τοῦ Γέροντος.

Ὁ μακαριστός π. Φώτιος ἐθυσιάζετο καθημερινῶς εἰς τήν διακονία τῶν προσκυνητῶν καί τῶν ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος πνευματικῶν του τέκνων. Ἀνεκούφιζε ψυχές πονεμένες καί προσέφερε ἀφειδώλευτα τήν ἀγάπη τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπῆρξε παράδειγμα ἐπιμονῆς εἰς τόν καθημερινό πνευματικό ἀγῶνα καί εἰς τόν κανόνα τῆς μοναχικῆς ζωῆς.

Πρό τῆς ἐξόδου του γιά πολλούς μῆνες ὑπέμεινε σιωπηρῶς τόν κόλαφο τῆς ἀσθενείας του καί εἰς τούς ἐπισκέπτας του, πού τόν ἐρωτοῦσαν, «πῶς εἶσθε πάτερ;» ἀπαντοῦσε μονολεκτικῶς: «ὑπομένομεν».

Εἰς τά κείμενα πού ἀκολουθοῦν περιγράφεται λεπτομερῶς ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καί δημοσιεύονται στοιχεῖα, τά ὁποῖα γιά τούς πολλούς εἶναι ἄγνωστα καί τοῦτο διότι ὁ Γέροντας ἦταν ἐραστής τῆς ταπεινῆς καί κεκρυμμένης ἀρετῆς

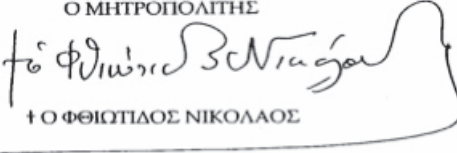
ἀποφεύγων τίς δημόσιες σχέσεις καί τίς ἀνούσιες καί ἀνώφελες γνωριμίες.

Εὐχαριστοῦμε καί συγχαίρουμε τόν σοφό διδάσκαλό μας γιά τήν μεγάλη προσφορά του εἰς τήν Ἱερά Μονή μας, εἰς τήν Ἐκκλησιαστική Γραμματεία καί ἰδιαίτέρως εἰς τήν πνευματικότητα τῆς ἐποχῆς μας. Ἀπό καρδίας τοῦ εὐχόμεθα νά τοῦ χαρίζει ὁ Κύριος μήκυνση τοῦ τιμίου γήρατός του, διά νά συνεχίσει νά μᾶς πλουτίζει μέ τοὺς θησαυροὺς τῶν γνώσεών του καί τῆς καρδίας του.

Ἡ Ἱερά Μονή μας ἐκδίδει τό βιβλίον αὐτό εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τόν ἀείμνηστο Γέροντα καί εἰς μνημόσυνον αἰώνιον αὐτοῦ.

Μετά διαπύρων εὐχῶν πρὸς πάντας

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ο ΦΘΙΩΠΙΔΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ



Πρόλογος τοῦ συγγραφέα

Τό βιβλίο αὐτό παρουσιάζει τίς κύριες πτυχές τοῦ βίου καί τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τοῦ μακαριστοῦ Γέροντα π. Φωτίου (κατά κόσμον Ἄντωνίου) Σκάνδαλου, ὁ ὁποῖος τήν 30ήν Ἀπριλίου 2013 ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον. Πιστεύω καί ἐλπίζω ὅτι οἱ σελίδες πού ἀκολουθοῦν θά χαροποιήσουν τά πνευματικά του παιδιά καί θά ἱκανοποιήσουν τήν ἐνδόμυχη ἐπιθυμία τους ἀφενός νά διατηρήσουν ζωντανά στή μνήμη τους ὅσα ἔζησαν κοντά στόν πνευματικό τους πατέρα καί ἀφετέρου νά γνωρίσουν ἄγνωστες σ' αὐτούς λεπτομέρειες ἀπό τή ζωή καί τή διδασκαλία του. Ἐλπίζουμε ὅτι τό βιβλίο αὐτό θά εἶναι ὠφέλιμο καί στούς ἀναγνώστες ἐκείνους πού δέν γνώρισαν τόν π. Φώτιο ἀπό κοντά.

Ζωτικός πυρήνας τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου εἶναι προσωπικές ἀναμνήσεις καί ἐντυπώσεις ἀπό τόν Γέροντα Φώτιο, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πνευματικός μου ἀπό τό 1993 ἕως τήν ἐκδημία του πρὸς Κύριον. Οἱ ἀναμνήσεις καί ἐντυπώσεις αὐτές ἐμπλουτίστηκαν ἀπό μαρτυρίες ἀξιόπιστων προσώπων πού γνώρισαν ἀπό κοντά τόν π.

Φώτιο. Ίδιαίτερα πρέπει νά αναφέρω τούς ἐξῆς:

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος παρέσχε πολύτιμες πληροφορίες τόσο προφορικά, ὅσο καί μέ καταχωρήσεις του στό Διαδίκτυο καί μέ τό καλλιτεχνικά τυπωμένο βιβλίο του, πού περιέχει τούς θαυμασίους λόγους του ἀφενός στό Τρισάγιο κατά τήν ἡμέρα τῆς κοιμήσεως τοῦ Γέροντα καί ἀφετέρου στό 40ήμερο μνημόσυνο στήν Ἱερά Μονή Δαμάστας.

Ἐπειτα σημαντική ὑπῆρξεν ἡ συνεργασία μου μέ τήν Ὀσιολογιωτάτη Καθηγουμένη τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς Μονῆς Γενεσίου Θεοτόκου Δαμάστας μοναχή Ἰωάννα.

Ἐπίσης, ὁ κατά σάρκα ἀδελφός τοῦ π. Φωτίου, κ. Σωτήρης Σκάνδαλος, μοῦ παρέσχε πολλές διαφωτιστικές πληροφορίες γιά τή ζωή τοῦ σεπτοῦ ἀδελφοῦ του καί ἔθεσε στή διάθεσή μου φωτοτυπίες ἀρκετῶν ἐπιστολῶν τοῦ π. Φωτίου, οἱ ὁποῖες παρέχουν ἀξιόλογες πληροφορίες γιά τά χρόνια τῆς παραμονῆς του στό Ἅγιον Ὄρος. Λεπτομέρειες γιά τήν ἀγιορείτικη ζωή τοῦ π. Φωτίου μοῦ γνωστοποίησαν ἐπίσης ὁ π. Ἰ. καί ὁ π. Ν., ὑποτακτικοί του ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος. Πληροφορίες ἀντλήσα καί ἀπό ἄλλους, ὅπως οἱ Ὀμότιμοι

Καθηγητές Ἀλέξανδρος Σταυρόπουλος, Π. Β. Πάσχος, Κώστας Δεληκωσταντής, καί Θεόδωρος Παπακωσταντίνου, ὁ κ. Χ. Ἀ., καί ἡ κ. Ἰ. Σ.- Ἀ.

Τό φωτογραφικό ὑλικό πού περιέχεται στό παρόν βιβλίο δόθηκε ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη Φθιώτιδος κ. κ. Νικόλαο, ἀπό τήν Ὀσιολογιωτάτη Ἡγουμένη Μοναχή Ἰωάννα, ἀπό τόν π. Ἰ., ἀπό τόν ἀδελφό τοῦ π. Φωτίου κ. Σωτήρη Σκάνδαλο, καί ἀπό τόν γράφοντα. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη σέ ὅλους τούς ἀναφερθέντες, οἱ ὁποῖοι βοήθησαν στό νά εἶναι ὅσο τό δυνατό πληρέστερη ἡ παρούσα ταπεινή παρουσίαση τοῦ βίου τοῦ Γέροντος Φωτίου.

Πρέπει τέλος νά εὐχαριστήσω τόν Ἐπιμελητή τῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου ἀλλά καί τούς λοιπούς συνεργάτες τῶν Ἐκδόσεων γιά τήν ὅλη φροντίδα τους πρός ἐπίτευξη τῆς ἄψογης παρουσίας τοῦ κειμένου καί τήν αἰσθητική ποιότητα τῆς ἐμφάνισης τοῦ βιβλίου.

Ἀθήνα, 8 Σεπτεμβρίου 2016

Ε. Δ. Θ.

Παιδικά χρόνια

Ο Γέροντας Φώτιος (κατά κόσμον Άντώνιος) Σκάνδαλος, γεννήθηκε τή 10η Δεκεμβρίου 1933 στό χωριό Λημέρι τής Εύρυτανίας, πού σήμερα ανήκει στόν Δήμο Άγρράφων τής Διοικητικῆς Ενότητος τών Άπεραντίων. Τό χωριό αυτό, σέ ύψόμετρο 920 μέτρων, εἶναι προσιτό εἴτε ἀπό τό Άγρίνιο, εἴτε ἀπό τό Καρπενήσι. Ἡ ἀπόσταση πού χωρίζει τό χωριό ἀπό τίς πόλεις αὐτές εἶναι περίπου 70 χιλιόμετρα.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ Άντώνη ἦταν πολυμελής. Οἱ γονεῖς του, Σεραφεῖμ καί Σοφία, εἶχαν ἑπτά παιδιά. Ἐλλά δύο παιδιά πού ἔφεραν στόν κόσμο ἐξεδήμησαν πρός Κύριον στή βρεφική τους ἡλικία. Ὁ Άντώνης ἦταν προτελευταῖος. Ὁ πατέρας του ἦταν γεωργός καί κτηνοτρόφος.

Ὁ Άντώνης ἔλαβε τήν πρωτοβάθμια ἐκπαίδευσή του στό χωριό του. Ἦταν πάντοτε ἄριστος μαθητής. Ἀπό μικρός ἀπέφευγε τίς περιττές συναναστροφές καί ἔτσι ἐξοικονομοῦσε χρόνο γιά νά μελετᾶ τόσο τά μαθήματά του ὅσο καί πνευ-

ματικά βιβλία, κυρίως βίους Ἀγίων. Μελετοῦσε μάλιστα ὑπὸ ἀντίξοες συνθήκες, διότι τὸ σπίτι τους ἦταν μικρὸ καὶ πολυθόρυβο, μὲ τὴν παρουσία ἑννέα ἀτόμων μέσα σὲ πολὺ μικρὸ χῶρο, περίπου 50 τετραγωνικῶν μέτρων. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τὴ νύχτα πολλὰ ἄτομα κοιμοῦνταν μέσα σ' ἓνα δωμάτιο καὶ μάλιστα οἱ περισσότεροι στό δάπεδο, πάνω σὲ μερικά στρωσίδια.

Τίς κάπως ζεστές μέρες διάβαζε καθισμένος στήν αὐλή, ἐνῶ τίς κρύες χειμωνιάτικες ἡμέρες ἀναζητοῦσε μέσα στό σπίτι μιὰ ἡσυχὴ γωνιά, γιὰ νὰ διαβάσει ἐκεῖ. Ἐπειδὴ τότε δέν ὑπῆρχε ἠλεκτρικό ρεῦμα στό χωριό, χρησιμοποιοῦσαν γιὰ νὰ βλέπουν μέσα στό σπίτι τὴ νύχτα εἴτε γυάλινη λάμπα πετρελαίου, εἴτε συνήθως λυχνάρια πετρελαίου. Μόνο τὸ καντήλι τοῦ εἰκονοστασίου ἄναβαν μὲ λάδι. Ὁ Ἀντώνης προσπαθοῦσε τὴ νύχτα νὰ ικανοποιεῖ τὴ δίψα του γιὰ διάβασμα καὶ μάθηση.

Ἡ μεγάλη θρησκευτικότητά του ἦταν σὲ ὅλους αἰσθητή. Μὲ μεγάλη εὐλάβεια καὶ λαχτάρια μετέβαινε στίς ἐκκλησίες τοῦ χωριοῦ καὶ ἄναβε τὸ κεράκι του καὶ μὲ χαρὰ ἔβλεπε στίς εἰκόνες τίς ἱερές μορφές. Πρόκειται γιὰ τοὺς ἱερούς ναοὺς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὅπου παρακολου-

θοῦσε τή θεία Λειτουργία, τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, καί τοῦ Ἁγίου Νικολάου στό Κοιμητήριο. Εὐλάβεια ἐκδήλωνε ὁ Ἀντώνης καί γιά τά ἐξωκκλήσια τῆς περιοχῆς (λ.χ. γιά τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Πρόδρομο). Ἰδιαίτερη συγκίνηση ἔνιωθε ὅταν ἐπισκεπτόταν τό ἐξωκκλήσι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, τήν ὁποία ἡ οἰκογένεια Σκάνδαλου θεωροῦσε προστάτριά τους, διότι τό ἐξωκκλήσι αὐτό εἶχε ἀνεγερθεῖ μέ τή φροντίδα τοῦ παπποῦ τοῦ Ἀντώνη, Εὐαγγέλου. Ἰδιαίτερη εὐλάβεια ἔνιωθε ἀργότερα γιά τό ἐξωκκλήσι τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα, πού εἶχε ἀνεγείρει ὁ πατέρας του.

Ἡ εὐλάβεια τοῦ Ἀντώνη ἐνισχύθηκε πολύ ἀπό τό γεγονός ὅτι σέ μερικές τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου εὐτύχησε νά ἔχει δάσκαλο τόν ἀδελφό τῆς μητέρας του Δημήτριο Μαυρογόνατο, πού ἦταν πολύ εὐσεβής καί ἔψαλλε στήν Ἐκκλησία. Ὁ θεῖος του αὐτός μέ τό προσωπικό του παράδειγμα, μέ τίς συμβουλές καί τήν ὅλη καθοδήγησή του, συμπλήρωνε καί αὐξανε τήν ἐπίδραση τῶν εὐσεβῶν γονέων του. Ἔτσι φούντωνε ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης τοῦ Ἀντώνη γιά τόν Χριστό, τήν ὁποία εἶχαν ἀνάψει μέσα του ἡ γονική διδασχὴ καί ἡ θεία χάρις μέ τήν ἀόρατη μυστική εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

Μαθητής Γυμνασίου-Λυκείου

Όταν ο Άντώνης αποφοίτησε μέ «Άριστα» από τό Δημοτικό Σχολείο τοῦ χωριοῦ του, ἀντιμετώπισε δυσκολίες ὡς πρός τή συνέχιση τῶν σπουδῶν του. Τό ὄρεινό χωριό του καί ἡ φτώχεια τῶν γονέων του δέν τοῦ πρόσφεραν ἐλπίδες, προοπτικές, καί δυνατότητες. Ἄλλ' ὁ Θεός εἶχε γιά τόν Άντώνη τά ἰδικά του σχέδια.

Τότε βρισκόταν σέ ἔξαρση ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Ἑλληνικά χωριά καίονταν. Τό χωριό Λημέρι εἶχε γίνει πραγματικό λημέρι. Τό ὄνομα αὐτό, ἐάν στήν ἐποχή τῆς Τουρκοκρατίας ταίριαζε στό ὅτι ἀναφερόταν στό κρησφύγετο τῶν τότε ἀρματωλῶν καί κλεφτῶν, πού πολεμοῦσαν τούς Τούρκους, στήν ἐποχή τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ταίριαζε στό ὅτι ἀντάρτικες ὀμάδες στάθμευαν ἢ κρύβονταν ἐκεῖ. Ἡ ζωή τῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ εἶχε γίνει πολύ ἐπικίνδυνη ἰδίως γιά μία πολυμελή οἰκογένεια, ἡ ὁποία εἶχε καί νεαρούς ἄνδρες καί παιδιά, πού στρατολογοῦνταν βίαια γιά τόν ἐμφύλιο πόλεμο. Τότε ἡ οἰκογένεια Σκάνδαλου ἀποφάσι-

σε νά φύγουν όλοι τους τμηματικά και νά αναζητήσουν μία ήσυχη και ακίνδυνη ζωή κάπου στην περιοχή τής Αθήνας. Τό 1946 από τούς πρώτους έφυγε από τό Λημέρι και ό Αντώνης. Ήλθε στό Περιστέρι Αθηνών και έμεινε μέ τόν άδελφό τής μητέρας του. Αργότερα συγκατοίκησε μέ άλλα μέλη τής οικογενείας του, πού και εκείνα κατέφυγαν στην Άττική.

Οικονομικοί λόγοι επέβαλαν στόν Αντώνη νά αναζητήσει άμέσως έργασία, ή όποία θά καθιστοῦσε δυνατή τή συνέχιση τών σπουδών του σέ νυχτερινό Γυμνάσιο. Έτσι ως μαθητής τοῦ νυχτερινοῦ σχολείου εργαζόταν τήν ήμέρα σ' ένα φαρμακείο. Μόνο στίς δύο τελευταίες τάξεις φοίτησε σέ ήμερήσιο Γυμνάσιο (Λύκειο).

Ο Αντώνης συνέχισε νά εἶναι άριστος μαθητής. Παράλληλα ένεργοποιοῦσε και αύξανε τήν εὐσέβειά του πηγαίνοντας τακτικά στην Έκκλησία. Μάλιστα συνδέθηκε μέ έπιφανείς κληρικούς. Αρχικά ήλθε σέ έπαφή μέ τόν άείμνηστον τότε Αρχιμανδρίτη π. Προκόπιο (μετέπειτα Μητροπολίτη Κεφαλληνίας), τόν μακαριστό πρωτοπρεσβύτερο π. Άγγελο Νησιώτη, ένῶ άργότερα γνώρισε και τόν Αρχιμανδρίτη π. Παντελεήμονα Μπαρδά-

κο (μετέπειτα Μητροπολίτη Σάμου και Ίκαρίας).
Ὁ π. Προκόπιος καί ὁ π. Ἄγγελος ἐξετίμησαν τήν
εὐσέβεια καί τίς ἀναπτυγμένες θρησκευτικές
γνώσεις τοῦ Ἀντώνη καί γι' αὐτό τόν ἐνθάρρυναν
νά κάνει κατηχητικά μαθήματα σέ μικρά παιδιά
τῆς ἐνορίας τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου (πολιούχου στό
Περιστέρι).

Ἐάν πολλοί ἀπό τούς συμμαθητές του βρί-
σκονταν σέ ὑπαρξιακό πνευματικό ἀδιέξοδο καί
διέτρεχαν τούς ἠθικούς κινδύνους ἐκείνης τῆς
ἐποχῆς, ὁ Ἀντώνης μέ τή χάρη τοῦ Χριστοῦ κρα-
τοῦσε τόν πνευματικό ἐξοπλισμό πού εἶχε φέρει
ἀπό τό χωριό του, καί προσπαθοῦσε νά τόν αὐξή-
σει. Μέ πνευματική ἐπαγρύπνηση, προσοχή,
αὐτοκυριαρχία καί ἔντονη προσευχή ἀπέφευγε
τούς κινδύνους τούς ὁποίους διατρέχουν ὅλοι οἱ
νέοι στήν ἐφηβική καί μετεφηβική ἡλικία ὅταν δέν
εἶναι συνδεδεμένοι μέ τόν Χριστό.

Ὁ Ἀντώνης ἀντιμετώπισε τούς ἐπερχόμενους
πειρασμούς, ἔχοντας ὡς σύνθημα τούς λόγους
τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ
ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ»¹. Εἶχε συνειδητοποι-
ήσει, ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ παντοδύναμος σύμμα-
χος καί ἐλευθερωτής μας, πού προσφέρει πλῆθος